

26 Οκτωβρίου 1912: Η απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης και η σύγκρουση Βενιζέλου – Κωνσταντίνου.

<http://thessbomb.blogspot.gr>

Το δραματικό παρασκήνιο της βεντέτας του πρωθυπουργού με τον βασιλιά και τα πολεμικά γεγονότα ως την ύψωση της γαλανόλευκης στον Λευκό Πύργο

Όπως είναι γνωστό, η Ελλάδα, η Σερβία, η Βουλγαρία και το Μαυροβούνιο το καλοκαίρι του **1912** συγκρότησαν συμμαχία με σκοπό την απελευθέρωση των υπόδουλων χριστιανικών λαών της Βαλκανικής Χερσονήσου από την οθωμανική αυτοκρατορία.

Έτσι ζητήθηκε η εισαγωγή ριζικών μεταρρυθμίσεων υπέρ των λαών αυτών (**30/9/1912**). Η Τουρκία άρχισε να κωλυσιεργεί και προσπάθησε με μυστικές διαπραγματεύσεις να αποσπάσει τη χώρα μας από τη συμμαχία αυτή. Ως αντάλλαγμα για την ουδετερότητα της Ελλάδας, παραχώρησε την Κρήτη.

Ωστόσο η απόφαση της ελληνικής πλευράς δεν άλλαξε. Ο **Ελευθέριος Βενιζέλος**, όπως έλεγε, δεν ήθελε η «**Ελλάς να μείνει εσαεί εις την Μελούναν**» (διάβαση στις νοτιοδυτικές απολήξεις του Κάτω Ολύμπου, μεταξύ των πεδιάδων Λάρισας και Ελασσόνας, όπου βρισκόταν ως τότε η συνοριακή γραμμή μεταξύ Ελλάδας-Οθωμανικής αυτοκρατορίας).

Στις **17/9/1912** (όλες οι ημερομηνίες που αναφέρουμε είναι με το παλαιό ημερολόγιο), δημοσιεύτηκε το διάταγμα της γενικής επιστράτευσης, η οποία ολοκληρώθηκε ως τις **5/10**. Ο **διάδοχος Κωνσταντίνος** διο-

ρίστηκε αρχιστράτηγος και ο στρατηγός **Π. Δαγκλής** γενικός επιτελάρχης. Στο γενικό στρατηγείο τοποθετήθηκαν ο αντισυνταγματάρχης **Β. Δούσμανης** και οι λοχαγοί **Ι. Μεταξάς**, **Ξ. Στρατηγός**, **Πάλλης** και **Εξαδάκτυλος**.

Τόσο οι Τούρκοι όσο και οι μεγάλες δυνάμεις είχαν μάλλον υποτιμήσει τον Ελληνικό στρατό, ιδίως μετά τον ατυχή πόλεμο του **1897**.

Ωστόσο, ιδιαίτερα μετά την **Επανάσταση στο Γουδί (1909)**, τα πράγματα είχαν αλλάξει...

Στις **5 Οκτωβρίου 1912**, ο ελληνικός στρατός ξεκινώντας από τα σύνορα της ανατολικής Θεσσαλίας, μπήκε στο τουρκικό έδαφος...

Η προέλαση του ελληνικού στρατού.

Οι Τούρκοι δεν μπόρεσαν να κρατήσουν τη **Μελούνα**.

Ωστόσο, στην **Ελασσόνα** υπήρξε μεγάλη αντίσταση. Μετά από λυσσαλέα μάχη, ο στρατός μας ελευθέρωσε την πόλη. **Χαρακτηριστικό γεγονός είναι ότι ένας Τούρκος χότζας από την αρχή της μάχης πολεμούσε από τον μιναρέ. Ακόμα κι όταν οπισθοχώρησαν οι στρατιώτες του, σκότωνε Έλληνες φαντάρους! Τότε τοποθετήθηκαν αναμμένα δέματα από χορτάρι στην πόρτα του μιναρέ και ο χότζας από τον καπνό αναγκάστηκε να βγει έξω κάνοντας την προσευχή του στον Αλλάχ! Ωστόσο «γαζώθηκε» από τα ελληνικά πυρά και σκοτώθηκε. (**Γ. Κορδάτος, «Μεγάλη Ιστορία της Ελλάδας»**).**

Κομβικής σημασίας ήταν η μάχη των στενών του **Σαρανταπόρου** που είχαν εξαιρετική οχύρωση. Η μάχη είχε διάρκεια δύο ημέρες και ο στρατός μας πέτυχε μεγάλη νίκη, η οποία προκάλεσε αίσθηση στους ξένους στρατιωτικούς παρατηρητές, που πίστευαν ότι απαιτείται τουλάχιστον ένας μήνας για την εκπόρθηση των στενών. Τις επόμενες ημέρες, απελευθερώθηκαν τα **Σέρβια**, όπου οι Τούρκοι λίγο πριν την εσπευσμένη αποχώρησή τους, εκτέλεσαν πέντε ιερείς και 70 πρόκριτους.

Ακολούθησαν η **Κοζάνη**, η **Σιάτιστα**, η **Κατερίνη**, τα **Γρεβενά** και η **Βέροια**.

Η πορεία του ελληνικού στρατού συνεχίστηκε και η επόμενη μάχη δόθηκε για την κατάληψη των **Γιαννιτσών**.

Τα **Γιαννιτσά** ήταν **ιερή πόλη** για τους μουσουλμάνους. Η φρουρά τους αποτελούνταν από 150 μόνο άντρες. Η προέλαση των ελληνικών δυνάμεων όμως θορύβησε το τουρκικό επιτελείο, το οποίο την ενίσχυσε με εφένδρους από τη Μ. Ασία, εφένδρους από τη Θεσσαλονίκη και άλλες δυνάμεις (**XIV Μεραρχία Σερρών κ.ά.**).

Συνολικά πλέον, στα Γιαννιτσά υπήρχαν περίπου 25.000 Τούρκοι στρατιώτες και 30 πυροβόλα.

Τελικά, παρά τις άσχημες καιρικές συνθήκες (ασταμάτητη βροχόπτωση), δείχνοντας αυταπάρνηση και ηρωισμό, οι ελληνικές δυνάμεις κατάφεραν έχοντας απώλειες 10 αξιωματικούς και 178 οπλίτες, να καταλάβουν την πόλη, αιχμαλωτίζοντας 3.000 Τούρκους αξιωματικούς οπλίτες. Οι απώλειες των αντιπάλων δεν είναι γνωστές. Στη μάχη αυτή τεράστια ήταν η συμβολή του 9ου Τάγματος Ευζώνων της VI Μεραρχίας, υπό τον Αντισυνταγματάρχη Κ. Παπαδόπουλο (Γ. Κορδάτος, Μεγάλη Ιστορία της Ελλάδας).

Η νίκη αυτή πανηγυρίστηκε ιδιαίτερα από όλους τους Έλληνες. Επόμενος και μεγάλος στόχος ήταν η πρωτεύουσα της Μακεδονίας, η Θεσσαλονίκη. Είχε προηγηθεί ωστόσο ένα έντονο παρασκήνιο, για το οποίο οι απόψεις σε πολλά επιμέρους ζητήματα δίστανται. Σε αυτό θα αναφερθούμε στη συνέχεια.

Θεσσαλονίκη ή Μοναστήρι: Η διαμάχη(;) μεταξύ Βενιζέλου-Κωνσταντίνου.

Από τις 12 Οκτωβρίου ήδη, ο Κωνσταντίνος βρισκόταν σε δίλημμα. Θα έπρεπε να συνεχίσει την πορεία του προς τον βορρά και να κατευθυνθεί στο Μοναστήρι (σημ. η σημερινή Μπίτολα της FYROM), όπου εκείνη την εποχή υπήρχε μεγάλη και πλούσια ελληνική κοινότητα; Οι μεγαλύτεροι έμποροι ήταν Έλληνες. Είναι χαρακτηριστικό ότι ακόμα και οι Σλάβοι και Σλαβομακεδόνες κάτοικοι της πόλης μιλούσαν ελληνικά. Ή θα έπρεπε να κατευθυνθεί προς τη Θεσσαλονίκη και να καταλάβει την πόλη, όχι μόνο για εθνικούς λόγους αλλά και για στρατιωτικούς, καθώς

το λιμάνι της θα πρόσφερε μεγάλη βοήθεια στον ανεφοδιασμό του στρατού;

Ο Γ. Κορδάτος γράφει ότι ο Βενιζέλος είχε δώσει προφορικές οδηγίες στον Κωνσταντίνο να κατευθυνθεί προς τη Θεσσαλονίκη. Ο Κωνσταντίνος, διαπιστώνοντας ότι μεγάλο μέρος του τουρκικού στρατού κατευθυνόταν προς τη Βέροια, συμπέρανε ότι οποιαδήποτε κίνηση προς το Μοναστήρι (προς το οποίο περεμπιπτόντως κινούνταν ήδη οι Σέρβοι) θα ήταν άκρως επικίνδυνη. Έτσι έδωσε εντολή για κίνηση προς Θεσσαλονίκη.

Ο Βενιζέλος, στις 13/10/1912 απέστειλε στον αρχιστράτηγο το εξής τηλεγράφημα (αριθμ. τηλ. 80099):

«Αναμένω να μοι γνωρίσετε την περαιτέρω διεύθυνσιν ην θα ακολουθήσει η προέλασις του στρατού της Θεσσαλίας. Παρακαλώ μόνον να έχετε υπ' όψιν ότι σπουδαίοι πολιτικοί λόγοι επιβάλλουσι να ευρεθώμεν μία ώραν ταχύτερον εις την Θεσσαλονίκην».

Ο Κρητικός εθνάρχης έβλεπε τον κίνδυνο οι Βούλγαροι οι οποίοι σημείωναν σημαντικές επιτυχίες στη Θράκη και την Ανατολική Μακεδονία, να προλάβουν να μπουν πρώτοι στη «νύμφη του Θερμαϊκού». Επειδή σκοπός του άρθρου αυτού είναι κυρίως η εξιστόρηση του πώς έγινε η κατάληψη της Θεσσαλονίκης και δεν υπάρχει καμία διάθεση από την πλευρά μας να εμπλακούμε σε ζητήματα που ταλάνισαν και έβλαψαν τη χώρα, δεν θα επεκταθούμε στο θέμα αυτό, για το οποίο άλλωστε έρχονται στο φως συνεχώς νέα στοιχεία. Έτσι π.χ. σε ομιλία του στη Βουλή, στις 13/10/1917, ο Βενιζέλος, απαντώντας στον Δ. Ράλλη, αποκάλυψε στοιχεία τα οποία όμως δεν είναι δυνατό να τεκμηριωθούν. Ενώ παλαιότερα αυτά θεωρούνταν ακριβή, σήμερα αμφισβητούνται από τους περισσότερους. Παραπέμπουμε τους αναγνώστες του protothema.gr στο εξαιρετικό δίτομο έργο του Ιωάννη Παπαφλωράτου «Η Ιστορία του Ελληνικού Στρατού (1833-1949)», έκδ. 2014, απ' όπου με την ευγενική άδεια του συγγραφέα, αντλήσαμε πολύτιμα στοιχεία για το άρθρο αυτό. Στο βιβλίο αυτό υπάρχουν όλα τα τελευταία στοιχεία που προκύπτουν από την ιστορική έρευνα.

Η τελική πορεία προς τη Θεσσαλονίκη: Η γαλανόλευκη στον Λευκό Πύργο.

Μετά την κατάληψη των Γιαννιτσών, όπως είδαμε, αποφασίστηκε τελικά η πορεία προς Θεσσαλονίκη (Ο Γ. Κορδάτος υποστηρίζει ότι υπήρξε κωλυσιεργία από την πλευρά του Κωνσταντίνου). Η πορεία αυτή δεν

ήταν καθόλου εύκολη. Οπισθοχωρώντας από τα Γιαννιτσά οι Τούρκοι, κατέστρεψαν τις γέφυρες του Αξιού. Οι καιρικές συνθήκες ήταν άθλιες.

Παράλληλα, υπήρχε πρόβλημα στην τροφοδοσία του στρατού, με χαρακτηριστικότερο εκείνο της **III Μεραρχίας**, της οποίας οι στρατιώτες στασίασαν ζητώντας «ψωμί-ψωμί».

Αναγκάστηκε ο ίδιος ο **Κωνσταντίνος** να μεταβεί εκεί όπου στάθμευε η Μεραρχία και να δοθεί εντολή για άμεση τροφοδοσία των ανδρών της.

Στις **25 Οκτωβρίου** το ελληνικό στρατηγείο είχε εγκατασταθεί στο **Τοψίν (σημ. Γέφυρα)**, 25 χλμ. βορειοδυτικά της **Θεσσαλονίκης**.

Στη συμπρωτεύουσα δεν υπήρχαν πολλές στρατιωτικές δυνάμεις από την πλευρά των Τούρκων, καθώς είχαν μετακινηθεί, όπως αναφέραμε, προς τα Γιαννιτσά. Στις **18/10** ο **N. Βότσης**, με ένα μικρό πολεμικό πλοίο, μπήκε στο λιμάνι της πόλης και τορπίλισε το τουρκικό καταδρομικό «**Φεχτή-Μπουλέν**», προκαλώντας πανικό στους Τούρκους.

Ήταν πλέον φανερό ότι η απελευθέρωση της **Θεσσαλονίκης** ήταν θέμα χρόνου. Πραγματικά, οι πρόξενοι των μεγάλων δυνάμεων στην πόλη παρενέβησαν για να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις για την παράδοση της τουρκικής φρουράς. Αρχικά ο Τούρκος αρχιστράτηγος **Χασίν Ταξίν πασάς** ήταν αδιάλλακτος, αργότερα όμως μεταπείσθηκε.

Στις **25/10** οι πρόξενοι Γαλλίας, Γερμανίας, Μ. Βρετανίας και Αυστροουγγαρίας στη Θεσσαλονίκη, καθώς και ο φρούραρχος της πόλης **Σεφίκ Πασάς** μετέφεραν στον **Κωνσταντίνο** τις τουρκικές «προτάσεις» για παράδοση της πόλης. Αυτός αρνήθηκε, θεωρώντας υπερβολικές τις τουρκικές αξιώσεις. Τελικά, μετά από σκληρές διαπραγματεύσεις, ο **Ταξίν πασάς** υποχώρησε και το απόγευμα της **26ης Οκτωβρίου** έστειλε μήνυμα στον **Κωνσταντίνο** ότι αποδεχόταν τους όρους του για παράδοση της πόλης.

Ο **Κωνσταντίνος** ενημέρωσε τηλεγραφικά τον **βασιλιά Γεώργιο** και τον **Βενιζέλο**, όπως και τον επικεφαλής των βουλγαρικών δυνάμεων, οι οποίες βρίσκονταν στο χωριό **Άγιοι Απόστολοι**, 32 χλμ. μακριά από τη Θεσσαλονίκη. Ένα τηλεγράφημα του **Βενιζέλου (02:30 π.μ. της 27/10)** προς τον **Κωνσταντίνο**, με το οποίο τον διέτασε να μπει στη **Θεσσαλονίκη (που είχε ήδη απελευθερωθεί)**, έγινε αιτία για νέα όξυνση στις σχέσεις των δύο ανδρών, η οποία για κάποιους, αποτέλεσε την αρχή του εθνικού διχασμού...

Στις **26 Οκτωβρίου 1912** ο Τούρκος αρχιστράτηγος του ελληνικού μετώπου Ταξίν Πασάς παρέδωσε τη Θεσσαλονίκη στους απεσταλμένους του Κωνσταντίνου **Βίκτωρα Δούσμανη** και **Ιωάννη Μεταξά**. Ο στρατηγός **Π. Δαγκλής** εγκαταστάθηκε στο **Διοικητήριο**, ενώ ο λοχαγός **Εξαδάκτυλος** με τον **Ίωνα Δραγούμη**, ύψωσαν στο ελληνικό προξενείο στην παραλία, την ελληνική σημαία.

Υπήρχε όμως ένα ακόμα πρόβλημα. Η στάση των Βούλγαρων που προσπαθούσαν να δρέψουν τους καρπούς της ελληνικής επιτυχίας. Ο στρατηγός Γκεόργκι Τεοντόροφ, αξίωσε από τον Ταξίν Πασά την υπογραφή αντίστοιχου πρωτοκόλλου παράδοσης της πόλης με αυτό που υπογράφηκε με την Ελλάδα.

Ο Τούρκος αρνήθηκε.

Στη συνέχεια, ζήτησαν από τον **Κωνσταντίνο** την είσοδο δύο μεραρχιών τους στην πόλη (**35.000 άνδρες συνολικά**), χωρίς να αμφισβητήσουν την ελληνική κυριαρχία. Ο νομάρχης Λάρισας **Π. Αργυρόπουλος**, που ακολουθούσε το γενικό στρατηγείο, ο **Ίων Δραγούμης** και ο λοχαγός **Εξαδάκτυλος** επέμεναν να μην επιτρέψει ο **Κωνσταντίνος** (**ο οποίος ήδη από τα ξημερώματα της 28/10 βρισκόταν στη Θεσσαλονίκη**), κάτι τέτοιο. Τελικά ο αρχιστράτηγος δέχτηκε να μπουκ στην πόλη δύο βουλγαρικά τάγματα. Ωστόσο, οι Βούλγαροι κατάφεραν να μπει στη Θεσσαλονίκη μία ολόκληρη μεραρχία.

Το γεγονός αυτό, κάποιες προσπάθειες βουλγαρικών στρατευμάτων να μπουκ χωρίς άδεια στην πόλη (**εμποδίστηκαν από τις ελληνικές δυνάμεις**) και μία έκθεση του στρατηγού Τεοντόροφ ότι είχε καταλάβει

τη Θεσσαλονίκη και την πρόσφερε στον βασιλιά της Βουλγαρίας(!!!) ήταν η απαρχή της ρήξης Ελλάδας-Βουλγαρίας. Στις **29 Οκτωβρίου** έφτασε στην πρωτεύουσα της Μακεδονίας ο **βασιλιάς Γεώργιος**. Αποδόθηκαν τιμές από τους άνδρες της **II Μεραρχίας**, χαιρετισμοί με 21 κανονιοβολισμούς, **ενώ υψώθηκε για πρώτη φορά η ελληνική σημαία στον Λευκό Πύργο**.

Τα όνειρα, οι κόποι και οι θυσίες πολλών δεκαετιών είχαν αρχίσει να γίνονται πραγματικότητα και να δικαιώνονται.

Πηγή : <http://roykoymoykoy.blogspot.gr/>